

Bijlage L: Activiteiten LNV dierwaardige veehouderij

Bijlage bij Verslag van de voorzitter van het convenanttraject dierwaardige veehouderij

Versie: 29 november 2023

Inleiding

LNV heeft op 14 en 31 augustus 2023 aan de hoofdtafel van het convenant dierwaardige veehouderij een uitwerking gepresenteerd van de activiteiten die worden opgepakt in het kader van het convenant dierwaardige veehouderij. Bij het opstellen van het oorspronkelijke plan is LNV er vanuit gegaan dat convenantpartijen toewerken naar het afsluiten van een convenant waarin zowel inhoudelijke plannen als randvoorwaardelijke plannen zijn opgenomen. De demissionaire situatie van het kabinet brengt echter met zich mee dat het al dan niet afsluiten van een convenant aan een volgend kabinet zal worden overgelaten. Dit leidt ertoe dat LNV het plan daarop heeft aangepast. Gegeven deze situatie kan LNV voor een aantal zaken geen besluiten nemen maar LNV zal intussen wel zo veel mogelijk doorwerken aan zaken die vanuit het perspectief van dierwaardige veehouderij belangrijk zijn. De wijzigingen zijn het meest concreet zichtbaar bij de activiteiten ter facilitering voor de uitvoering van de dierinhoudelijke maatregelen en bij de uitwerking van wet- en regelgeving. Vanwege de voorgenomen wetsbehandeling van de nota van wijziging Wet dieren in de Tweede Kamer is het voor LNV urgent geworden om op korte termijn invulling te gaan geven aan de regelgeving in de AMvB en daarmee is het uitwerken in wet- en regelgeving de belangrijkste pijler in het LNV plan geworden. Op 17 november 2023 heeft LNV de gewijzigde versie van het LNV plan aan de hoofdtafel toegelicht. Diverse daar geplaatste opmerkingen zijn in de voorliggende versie verwerkt. Zoals ook aan de hoofdtafel is toegelicht, is het een dynamisch plan dat regelmatig zal worden geactualiseerd.

Activiteit A: Uitwerking in wet- en regelgeving

LNV heeft op 8 september en 2 november 2023 aan de hoofdtafel een presentatie gegeven over het wetgevingsproces. LNV zal inhoudelijke invulling geven aan de regelgeving. LNV zal daarbij gebruik maken van actuele wetenschappelijke kennis en overige informatie die haar ter beschikking staat.

LNV stelt nationale regelgeving op over 1) het voorzien in de gedragsbehoeften van dieren (in alle sectoren) in de veehouderij en 2) over het stoppen met fysieke ingrepen bij dieren die samenhangen met het houderijsysteem. In de op te stellen regelgeving zal een balans worden gezocht naar enerzijds het scheppen van duidelijkheid (wat is dierwaardige veehouderij en welke eisen gaan daarvoor gelden) en anderzijds het geven van ruimte om de te bereiken doelen voor een dierwaardige veehouderij op verschillende manieren te bereiken. Ook zal worden gewerkt met overgangstermijnen waarbij onder meer rekening wordt gehouden met de benodigde aanpassingen, uitvoerbaarheid en de voor de maatregelen noodzakelijke randvoorwaarden.

LNV voert het bij wet- en regelgeving gebruikelijke overleg met het parlement (Tweede en Eerste Kamer). Dit betreft de bij de Tweede Kamer inmiddels aanhangige nota van wijziging (die het amendement Vestering vervangt) en de invulling in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). LNV houdt partijen op de hoogte van het proces en inhoud van dit traject. In beide trajecten zijn diverse mijlpalen te onderscheiden zoals bv de wetsbehandeling in de Tweede en Eerste Kamer van de nota van wijziging. Voor de AMvB zijn de internetconsultatie, de toets op handhaafbaarheid en de

voorhang parlement relevant. Deze mijlpalen zijn aan de hoofdtafel toegelicht; het streven van LNV is gericht op 2040.

LNV zal tevens te zijner tijd inbreng leveren op de voorstellen van de Europese Commissie in het kader van de herziening van de EU regelgeving dierenwelzijn. LNV brengt daar onder meer in:

1. Het verzoek om het vijfdomainenmodel van Mellor dat uitgaat van positief welzijn (en ook de basis vormt van de zes leidende principes van de RDA) in EU regelgeving op te nemen.
2. Stimuleren dat Europese afspraken worden gemaakt over het stellen van gelijkwaardige dierenwelzijnseisen aan EU-producten als aan niet-EU-producten (in WOAH verband zal het ministerie daar eveneens voor pleiten).
3. Stimuleren dat standaarden en keurmerken in EU verband vergelijkbaar worden.

LNV werkt daarbij nauw samen met andere betrokken departementen en andere overheden.

Activiteit B: Monitoring voortgang

LNV zal een programma van eisen opstellen voor het organiseren en inrichten van een meet- en monitoringsysteem. LNV zal in het programma van eisen uitgaan van de wens voor onafhankelijke toetsing van de monitoring en de inzet van een autoriteit. Het programma van eisen zal in het tweede kwartaal 2024 worden vastgesteld. Inrichting van de monitoring kan aansluitend worden ingericht en zal per 2025 gereed zijn. LNV baseert zich in deze aanpak op hetgeen in het convenanttraject aan de orde is geweest; zie bijlage 1 (notitie meten & monitoren en inzet autoriteit).

Activiteit C: facilitering invoering dierinhoudelijke maatregelen

Ter facilitering van de invoering van dierinhoudelijke maatregelen zijn diverse activiteiten gestart.

Innovatie

Zo zal eind 2023 het Regieorgaan Versnellen innovatie emissiereductie duurzame veehouderij van start gaan; een landelijke publiek-private samenwerking, gericht op een gemeenschappelijk doel: het versnellen van de ontwikkeling van doorbraakinnovaties voor emissiereductie in een duurzame veehouderij en het toewerken naar een systeem van doelsturing op basis van continu meten. Uitgangspunt voor het Regieorgaan is dat de innovaties bijdragen aan reductie van emissies alsook verbetering van dierenwelzijn en diergezondheid. De minimumeis is dat dierenwelzijn en milieu door toepassing van innovaties niet achteruit mogen gaan. Gestreefd wordt naar verbetering van zowel dierenwelzijn als milieu (win-win maatregelen). In de tussentijd draagt LNV financieel ook bij aan de pilots in de versnellingsaanpak van de (zand)provincies en veehouderijsectoren, die ook aan deze doelen bijdragen.

Vergunningen

Acties om inzet van innovaties weer mogelijk te maken De kern van het probleem is dat emissiearme technieken in de praktijk minder goed functioneren dan op basis van de emissiefactoren in bijlage 1 van de Rav verwacht mag worden. Hier wordt in drie sporen aan gewerkt:

Spoor 1: passende beoordeling Wnb vergunning (korte termijn)

Er wordt gewerkt aan een handreiking voor een passende beoordeling voor ondernemers en bevoegde gezagen voor het beoordelen van aanvragen voor natuurvergunningen voor emissiearme stalsystemen. De eerste resultaten zullen eind 2023 beschikbaar komen en de definitieve handreiking is in februari 2024. Om te komen tot houdbare Wnb-vergunningen zullen er maatregelen moeten komen die de werking van de systemen in de praktijk in individuele gevallen borgen. Er wordt gewerkt aan het in beeld brengen van dergelijke maatregelen hetgeen de nodige tijd kost.

Spoor 2: vernieuwing van de stalbeoordelingssystematiek (middellange termijn)

Het systeem van stalbeoordeling is primair bedoeld voor de omgevingsvergunning en secundair werd de Rav-factor gebruikt voor de Wnb-vergunning. De staatssecretaris van IenW werkt nu aan een robuuster systeem voor stalbeoordeling dat ook een betere basis moet gaan bieden voor de natuurvergunningverlening. Naast een betere balans tussen publieke en private verantwoordelijkheden is het streven om in het nieuwe stelsel te komen tot emissie-indicatoren, die de emissiereductie met een bepaalde mate van statistische zekerheid weergeven. Verder zal de stalbeoordeling integraler worden zodat ook aspecten als dierwaardigheid en veiligheid meegenomen worden.

Spoor 3: doelsturing in combinatie met bedrijfsspecifiek meten (lange termijn)

Het doel van dit spoor is te komen tot een systeem waarbij de emissiedoelen op bedrijfsniveau centraal staan en waarbij de daadwerkelijke emissies van een bedrijf geborgd vastgesteld kunnen worden. Een methode om dat te gaan doen is middels sensoren die continu meten en met gebruik van datasystemen. Een dergelijk systeem geeft veel meer ruimte voor de veehouder om verschillende technieken en managementmaatregelen in te zetten. Er zou bijvoorbeeld subsidie kunnen worden aangevraagd, onder de voorwaarde dat nauw wordt samengewerkt met bevoegde gezagen en omgevingsdiensten. Hierbij zouden sensoren ingezet kunnen worden voor het meten stalemissies en waarbij er actieve (externe) monitoring plaatsvindt van management en beheer van de emissiearme staltechniek. Vanuit het Nationaal Kennisprogramma Stikstof (NKS) is een programmaliijn op het bedrijfsspecifiek meten van stalemissies gestart om de stap te zetten naar doelvoorschriften(vergunningen). In het publiek-private Regieorgaan zal met betrokken partijen verder toegewerkt worden naar dit systeem, mede op basis van kennis en ervaring die in onder andere de eerder genoemde praktijkpilots worden opgedaan. Gezien de benodigde kennisontwikkeling, praktijkervaring en technische ontwikkelingen zal het enkele jaren duren voordat er een nieuw systeem is.

Er zijn bijvoorbeeld initiatieven in de praktijk waarin veehouders zelf met een systeem van continu meten een doelvoorschriftenvergunning (omgevingsvergunning milieu) en een Wnb-vergunning willen aanvragen. Dit soort initiatieven worden vanuit LNV gesteund, gevolgd en leveren mogelijk ook inzichten om de borging in de praktijk vorm te kunnen gaan geven.

Een ander initiatief betreft een onderzoek dat onlangs is gestart naar de vergunningsproblematiek die varkenshouders ervaren bij het omschakelen naar een extensiever systeem (Zonvarken). Dit onderzoek levert een analyse op van de situatie in drie verschillende provincies en gemeenten. In dit onderzoek worden onder andere enkele bijeenkomsten georganiseerd waarbij de verschillende

bestuurslagen gezamenlijk tot oplossingen zullen komen voor de ervaren knelpunten. Naar verwachting is het onderzoek in september 2024 afgerond.

Actieplan biologisch en(brede) koploeraanpak

LNV is een aanpak gestart om te komen tot meer biologische productie en consumptie¹. Onderdeel van deze aanpak zal zijn om koplopers te stimuleren en te faciliteren. Gekeken zal worden welke van de in het actieplan biologische landbouw ondernomen acties eveneens van toepassing kunnen zijn voor koplopers op het gebied van dierwaardige veehouderij. LNV kijkt daarbij zowel naar koplopers vanuit reguliere landbouw als koplopers zoals beschreven zijn in het plan van Caring Farmers.

Overig

Om te bevorderen dat dierinhoudelijke maatregelen kunnen worden geïmplementeerd zal het ministerie van LNV (en in combinatie met andere overheden en financiers):

1. Op basis van nog nader uit te werken analyses een aanpak ontwikkelen voor situaties waarin het vergunningsverleningsproces/de uitgifte van vergunningen aantoonbaar de implementatie van dierwaardige veehouderij doet stagneren.
2. Uitwerken hoe een financiële bijdrage (subsidies, (fiscale) regelingen) kan worden geboden voor de ombouwkosten naar diergericht ontworpen houderijsystemen in aansluiting op reeds bestaande regelingen zoals de Subsidiemodules brongerichte verduurzaming stal – en managementmaatregelen (Sbv) en in aansluiting op andere opgaven.
3. Organiseren dat het uitproberen/testen van (innovatieve) dierwaardige maatregelen in de praktijk kan plaatsvinden; LNV maakt daarbij gebruik van de door WeCR op te leveren rapportage over de aanpak van pilotprojecten.
4. Zorgen dat het huidige instrumentarium voor veehouders stimulansen kent om te voldoen aan de eisen van dierwaardigheid. In ieder geval zal worden gesproken met Stichting Milieukeur (SMK) over de Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV).
5. Leveren van een financiële bijdrage ter uitbreiding van de capaciteit van het Vertrouwensloket Welzijn Landbouwhuisdieren². Het Vertrouwensloket bestaat uit personen die deskundig zijn op het gebied van dierverwaarlozing en bekend zijn met de agrarische sector, denk aan veeartsen. Een team komt in actie wanneer er duidelijke vermoedens zijn dat het dierenwelzijn in gedrang komt.
6. Een kennisagenda dierwaardige veehouderij (laten) ontwikkelen en deze na gereedkomen laten uitwerken in een onderzoeksprogramma (kennisagenda gereed in 2024)
7. Bevorderen verspreiding van kennis over en draagvlak voor dierwaardige veehouderij door:
  - a. mogelijkheden te benutten voor onafhankelijk advies en begeleiding op het boerenerf (Sabe-regeling), en
  - b. onderwijsinstellingen (alle niveaus) te stimuleren les- en bijscholingsmodules te ontwikkelen en in te zetten, en
  - c. voorlichting aan algemeen publiek/consumenten.
8. Bevorderen dat in de overheid (bv bij de rijksinkoop) aandacht komt voor de consumptie van dierwaardige producten.

---

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/12/19/inv-actieplan-biologische-landbouw>

² Het loket adviseert en begeleidt de agrariërs in geval van signalen van verminderde dierzorg

Activiteit D: ondersteuning uitvoering convenant is voorlopig komen te vervallen.

De voorzitter van het convenant werkt toe naar een verslag over het convenanttraject waarin het proces en de resultaten worden beschreven. Het is aan het nieuwe kabinet om aan te geven hoe het vervolg er uit zal zien en alsdan is aan de orde hoe ondersteuning eruit zal zien. LNV wil graag het gesprek aangaan over de invulling van de overbrugging naar het volgende kabinet.